

MURRIZKETA EUSKAL PRENTSARAKO DIRULAGUNTZETAN

JAKIN

Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailak euskal prentsarako dirulaguntzak murriztu egin dituela salatuz agiri bat plazaratu zuten euskarazko 45 agerkarik, tartean Jakin zela, joan den urtarrilaren 17an. Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak, egun berean kaleratutako erantzunean, dirulaguntzak hazi egin direla baieztatu zuen; Euskal Herri mailako zenbait aldizkarik —Jakin ere aipatzen du, Bertsolari, Elhuyar, Bat, Uztaro eta Hegats-ekin batera— % 40,2ko igoera izan dutela ere adierazi zuen Kultura Sailak. Euskal prentsako agerkariak urtarrilaren 22an erantzun zioten Kultura Sailari, dirulaguntzak jaitsi egin direla berretsiz.

*Hiru agiriok osorik argitaratzearekin batera, Jakin-en jarre-
ra argitaratzen dugu ondoko orrialdeotan, Kultura Sailak egin-
dako baieztapenak argitze-aldera.*

EUSKAL PRENTSAREN AGIRIA

Euskal aldizkariok eta egunkariak¹ zera jakinarazi nahi du-
gu Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren dirulaguntza-banake-
ta dela eta:

1.— 1997. urtean gaudelarik, euskarazko aldizkariok ez
dugu oraindik 1996. urteari dagokion dirulaguntzaren zatirik
ere jaso. Gainera, 1996ko abendura arte ez dugu jakin bakoi-
tzak jasoko dugun dirulaguntza zenbatekoa izango den. Atzera-
pen honek estuasun larriak sortzen dizkigu lanean irauteko eta
aurrera begira perspektiba minimoz jarduteko, dirulaguntza ho-
riek urtean bertan ditugun behar ekonomikoei erantzuteko
baitira.

2.— Eusko Jaurlaritzak ofizialki adierazi dizkigun dirulagun-
tza-kopuruaren arabera, euskal aldizkariok aurreko urtean bai-
no 14 milioi pezeta gutxiago jasoko ditugu dirulaguntzetan:
1995ean 80.000.000 pezeta banatu ziren 39 aldizkariren artean
eta 1996an 65.990.000 pezeta 34en artean. 1989. urtetik Eus-
ko Jaurlaritzak ez zuen hain diru-kopuru txikia banatu eus-
kal aldizkariaren artean. 1995ean dirulaguntza jaso zuten zen-
bait aldizkariri dirulaguntzarik ez zaio emango 1996ko bana-
ketan.

3.— Eusko Legebiltzarrak 1997rako onartutako aurrekon-
tu orokorretan ez da onerako aldaketarik nabari euskal prentsa-
rentzako dirulaguntzen neurrian. Banaketa nola egingo den
jakina ez bada ere, laguntzetarako onartu den diru-kopuru
osoak igoerarik ez duela izango adierazten du. Iazko laguntza
nominala kenduz, euskal prentsa laguntzeko partida bakarra
aurrikusi dute aurrekontu orokorretan (185 milioi pezetakoa),
eta bertan sartu dituzte bai egunkariarentzako eta bai aldizka-

rientzako laguntzak. Erabat desegokia irizten diogu hain izaera desberdinetako hedabideentzako dirulaguntzak poltsa bakaurrean biltzea, banaketarako irizpideak zein izango diren zehaztu gabe.

Egoera honen aurrean, agiri hau sinatzen dugunok zera adierazten dugu:

a) Eusko Jaurlaritzak ez die, inolaz ere, euskal prentsaren laguntza-premiei behar bezala erantzuten: ez die orainarte erantzun, eta ez die orain erantzuten, lehendik eskasak ziren dirulaguntzak murriztu egin baititu. Mari Karmen Garmendia buru duen taldeak Kultura Sailaren ardura hartu zuenean sortutako espektatibak ezerezean geratu dira tamalez: aldaketarik ez da nabari eta, kontinuisismo hutseko politika ezezik, murrizketak jasaten ari gara.

b) Euskarazko prentsak herri honentzat duen garrantzi estrategikoaz jabetzeko eta horren araberako laguntza-politika bideratzeko eskatzen diogu Eusko Jaurlaritzari. Euskal prentsak garrantzi handiko funtzioa betetzen du hizkuntz komunitatean: Euskal Herri mailako lotura mantenduz hizkuntz komunitatea trinkotzen duen elementu apurretakoa ezezik, euskaraz bizi ahal izateko ezinbesteko zerbitzua da. Euskarazko aldizkariok eta egunkariak gizarteari egiten diogun zerbitzuak erakunde publikoen aldetik beste neurri bateko erantzuna merezi du.

c) Euskal prentsako komunikabideok, euskarak oro bizi duen egoeragatik, desabantaila handiarekin ari gara lehia-tzen erdal prentsa nagusi den merkatuan. Ezinezkoa zaigu merkatu-lege hutsekin, laguntza berezirik gabe, lehia horretan aritzea; beraz, urteko defizita kitatzeko ohiko laguntzak ezezik, sustapenerako, banaketarako, azpiegiturak indartzeko eta inbertsio berrietarako ere laguntzak behar ditu euskal prentsak.

d) Euskal aldizkariok eta egunkariak irauteko —larri irauteko— baliabideak baino ez ditugu. Hain abiada handian aldatzen ari den komunikazioaren mundu honetan iraute hutsak, berrikuntzarik gabeko irauteak, heriotza esan nahi du. Ahalegin handia egin dugu urteotan gure irakurleei gero eta produktu

duinagoa eta aberatsagoa eskaintzen. Ordaina laguntza-murrizketa izan da.

1. Ondoko 45 agerkeriek sinatu zuten agiria: *Aizu!*, *Aretxagazeta*, *Argia*, *Arrasate Press*, *Bat*, *Beleike*, *Berrigara*, *Bertsolari*, *Bizarra Lepoan*, *Deiadar*, *ElgoiBarren*, *Elhuyar*, *Ene Bada!*, *Ertzun*, *Eraz*, ...eta kitto, *Euskaldunon Egunkaria*, *Galtzaundi*, *Geu Gasteiz*, *Goibekokale*, *Goierriarra*, *Guaixe*, *Herria*, *Hik Hasi*, *Hitza Hartu*, *Ihintza*, *Ipurbeltz*, *Irunero*, *Irutxulo*, *Jakin*, *Karkara*, *Kometa*, *Lau Haizetara*, *Maiatz*, *Maxixatzen*, *Noaua!*, *Orratz!*, *Ostiela*, *Pil-pilean*, *Santamariñe*, *Tiki-ttaka*, *Ttipi-ttapa*, *Txintxarri*, *Xirrista*, *Uztaro*.

JAURLARITZAREN ERANTZUNA

Azken bi urte hauetan Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailak euskal prentsari emandako laguntzak % 6,4an hazi egin da. 1995ean 197 milioi banatu ziren dirulaguntzetan, 1996an 211 milioi. Eta 1997an, lehentasuna izanik euskal prentsako proiektuak bideragarriagoak egitea, laguntzek hazkundea izango dute.

Hazkundearen lekuko datu batzuk emate arren, hona adibide batzuk:

- *Euskaldunon Egunkaria*-k nominalki aurrekontuetan % 28,6ko igoera izan du 1995etik 1996ra.

- Euskal Herri mailako astekariaren kasuan (*Argia*) 1996an aurreko urtean baino % 26,8 gehiago kobratu du Kultura Sailetik, Udal liburutegietarako Kultura Sailak egin eta ordaindu dituen 140 harpidetzak kontuan hartu gabe.

- Haur eta gazte mailako aldizkariei emandako laguntzak kopuru berean mantendu badira ere azken bi urte hauetan, 1997an igoera garrantzitsua izango dute Kultura Sailak lehentasunezkatzat jo baititu eta dagoeneko beraiei adierazi die.

- Euskal Herri mailako bestelako aldizkarien kasuan (Bertsoszaleak, *Elhuyar*, *EKBren Bat* aldizkaria, *Jakin*, UEUren *Uztaro*, Euskal Idazleen Elkartearen *Hegats*, eta abar) ere 1995tik 1996ra bitartean % 40,2 igoera izan dute.

- Atal guzti horietan izan diren igoerak posible izan dira, bate-tik Aldizkarigintzarako Dirulaguntza Deialdiaz gain bestelako diru iturriak lortu direlako (nahiz eta horrexegatik kasu batzuetan ordainketak atzeratu diren) eta bestetik Kultura Sailak nazio mailako euskal prentsa lehenetsi duelako, lurralde edo toki mailako aldizkarien gainetik. Toki mailako aldizkarien laguntza % 10,9 jaitsi da, baina toki aldizkari hauek, Euskal Herri mailakoek ez bezala, bestelako diru iturri publikoak dituztela kontuan izan behar da.

Arestian aipatutako arazo administratiboak tarteko, egia da 1996ko dirulaguntzak hainbat kasutan oso berandu bideratu direla. Hala ere, Kultura Sailak 1997ko deialdiak bideratuak ditu jadanik eta dirulaguntzak jaso dituzten guztiei dei egingo die otsailaren lehen hamabostaldian euskararen erabilera sustatzeko dirulaguntza guztien berri emateko.

Euskal Prentsari dagokionez, deialdien helburuak, bi izango dira: prentsan euskararen erabilera bermatzea eta euskal prentsa proiektuak bideragarriagoa egitea.

EUSKAL PRENTSAREN ERANTZUNA

Eusko Jaurlaritzak euskal prentsarentzako dirulaguntzak murriztu egin dituela genion joan den astean 45 aldizkarik sinatutako agirian. Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak, gure harridurarako, dirulaguntzak murriztu direla ukatzeaz gain hazi egin direla erantzun digu. Jaurlaritzaren agiriak zuzenak ez diren hainbat baieztapen egiten dituzenez, puntuz puntu erantzun beharrean gaude¹:

- «Euskal prentsari emandako laguntzak» azken bi urteotan % 6,4 hazi direla dio Jaurlaritzak: 197 milioi pezeta banatu zituela 1995ean eta 211 milioi 1996an. Guri ez zaizkigu kontuak ateratzen: 1995ean 200 milioi banatu ziren (120 *Egunkaria*-ri, 80 aldizkariei), eta 1996an 186 milioi (120 + 66). Horiek dira «Aldizkarigintza» eta «Egunkaria» izenez azken bi urteotan izan

diren diru-partidak. 14 milioi pezeta gutxiago, beraz, 1996an (% 7ko jaitsiera).

- *Euskaldunon Egunkaria*-k 1995etik 1996ra «nominalki» % 28,6ko igoera izan duela dio Kultura Sailak, baina *Egunkaria*-k jaso duen dirulaguntza errealean ez da igoerarik izan: 120 milioi 1995ean, 120 milioi 1996an.

- *Argia*-k 1996an aurreko urtean baino % 26,8 gehiago ko-bratuko duela dio Kultura Sailak. Baina Jaurlaritzak berak 1997ko urtarrilaren 9ko Buletin Ofizialean emandako datuen arabera, *Argia*-k 11.690.969 pezeta jasoko ditu 1996ko dirulaguntza gisa, eta 13.479.000 jaso zituen 1995ean. 1.788.000 pe-zeta gutxiago, beraz.

- «Euskal Herri mailako bestelako aldizkariak» % 40,2ko igoera izan dutela irakurri dugu harriduraz Jaurlaritzako Kul-tura Sailaren erantzunean. Hona hemen % 40,2 gehiago jaso-ko omen duten aldizkariak 1995ean zer jaso zuten eta 1996ko banaketan zer jasoko duten, Kultura Sailak berak aldizkari-egorritako agiriak dioenez:

	1995	1996	+/-
<i>Elhuyar</i>	6.963.200	6.225.835	- 737.365
<i>Jakin</i>	6.115.200	5.366.285	- 748.915
<i>Bat</i>	1.089.700	1.198.297	+ 108.597
<i>Bertsolari</i>	1.083.700	1.363.263	+ 279.563
<i>Uztaro</i>	706.500	(*)	
<i>Hegats</i>	1.157,100	(*)	

(*) *Hegats* eta *Uztaro* ez dira agertzen dirulaguntza jasoko duten aldizkarien zerrendan.

- «Toki mailako aldizkariak» jaitsiera izan dutela aitortzen du Jaurlaritzako Kultura Sailak, baina jaitsiera % 10,9koa dela dio. Jaurlaritzak berak 1995ean eta 1996an argitaratutako datuak alderatuz gero, herri eta eskualde aldizkarietan jaitsiera % 20,1ekoa dela ikus daiteke, eta ez % 10,2koa. 34.000.000 ja-so zituzten 1995ean, eta 27.152.000 dira jasotzekoak 1996ko banaketan.

Agiri honekin batera prentsari bidaltzen diogun eranskinean ikus daitezke Jaurlaritzak 1995ean eta 1996an aldizkariz aldiz-

kari banatutako dirulaguntzen zenbatekoak. Ondorioa garbia da: laguntzak ez dira hazi, murriztu baizik.

Ez dakigu Kultura Sailak nondik atera dituen laguntzek hazkundera izan dutela ondorioztatzeko datuak —«Bestelako diru iturriak» lortu direla aipatzen du agirian—, baina jakin badakigu aldizkariari zer diru-kopuru agindu zaizkigun 1996ko dirulaguntza gisa —oraindik ez ditugu jaso— eta kopuru horiek ez datozela bat Jaurlaritzak orain plazaratu duen agiriko baieztapenekin. Beste kontu bat da, aldizkari zenbaiten inguruko kultur elkarteek hainbait laguntza jasotzea beste proiektu batzuetarako, aldizkaritik aparte proiektuetarako. Proiektu berriek, jakina, gastu berriak dakartzate.

Euskal prentsarentzako laguntzen murrizketak kezkatuta bagauzka ere —izan ere, 1989tik Jaurlaritzak ez zuen hain diru-kopuru txikia banatu aldizkarien artean—, milioi batzuren gora-beheran eztabaidan jardutea baino askoz ere garrantzitsuago irizten diogu arazoaren muinari behingoz heltzeari. Euskal prentsa sektore estrategikoa da, Euskal Herrian euskaraz bizi ahal izateko ezinbesteko zerbitzua. Eta egoera larrian dago. Sektorearen garrantziaren neurriko laguntzak behar ditu euskal prentsak, eta ez bakarrik orainarte bezala urteroko defizita arintzen laguntzeko, azpiegituretan, sustapenean, banaketan eta abarrean aurrera egin ahal izateko ere laguntzak ezinbestekoak baititu.

Ez dugu Kultura Sailaren politika desegokia salatzeri mugatu nahi: euskal prentsaren egoerari buruz gogoeta egin eta euskal prentsaren normalizaziorako bidean eman beharreko pausoak aztertzeko Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailarekin bildu eta elkarlanean aritzeko borondatea dugu agiri hau sinatzen dugunok. Bide horretan abiatu dadila eskatzen diogu Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailari.

1. Ondoko agerkeri hauek sinatzen dute agiria: *Aizul*, *Aretxagazeta*, *Argia*, *Arrasate Press*, *Bat*, *Beleike*, *Berrigara*, *Bertsolari*, *Bizarra Lepoan*, *Deiadar*, *Elgoibarren*, *Elhuyar*, *Ene Bada!*, *Entzun*, *Eraz*, ...*eta kitto*, *Euskaldunon Egunkaria*, *Galtzaundi*, *Geu Gasteiz*, *Goibekokale*, *Goierritarra*, *Guaixe*, *Herria*, *Hik Hasi*, *Hitza Hartu*, *Ipurbeltz*, *Irunero*, *Irutxulo*, *Jakin*, *Karkara*, *Lau Haizetara*, *Maiatz*, *Maxixatzen*, *Noaual*, *Orratz!*, *Ostiela*, *Pil-pilean*, *Santamariñe*, *Ttiki-ttaka*, *Ttipi-ttapa*, *Txintxarri*, *Uztaro*.

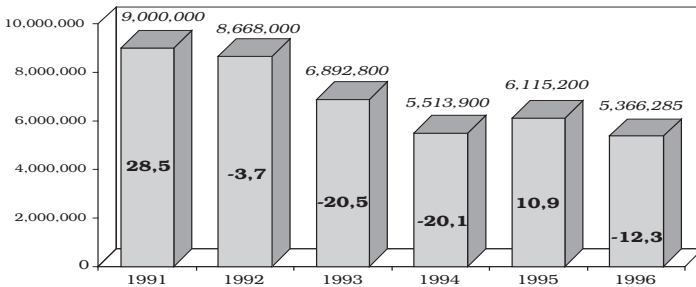
JAKIN-EN JARRERA

Orain baino lehen ere *Jakin*-ek, berak bakarrik orduan, Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailak aldizkarietik izan duen politika aztertua du. «Bizi-itxaropena» deitu genion 1994ko uztaila-abuztuan atera genuen editorialari (*Jakin* 83 eta *Jakin* 84). Lau urtetan bizi-pozetik bizi-itxaropenera igaroak girela azpimarratzen genuen han.

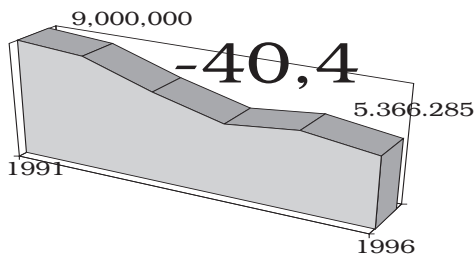
Zoritxarrez, editorial hartako punturik mamitsuenak indarrean jarraitzen dutelakoan gaude. Hurrengo agintealdian Kultura Sailera etorri zen lantalde berriarekin esperantzak bagenituen. Guri dagokigunez, gainera, hasi ere positiboki hasi zen laguntza-kontuan, ia hamaika puntuko igoerarekin. 1996ko dirulaguntzak, ordea, gure aldizkaria bihilabetekari denetik punturik baxuenean jarri du.

Hona *Jakin* aldizkariari emandako dirulaguntzen eboluzioa eta urtez urtekoa:

Dirulaguntzen eboluzioa urtez urte

1991. urtetik 1996. urtera arteko jaitsiera

Dirulaguntzen eboluzio honetan jaitsiera nagusitzen da batezbeste. Zifra hauen benetako irakurketa eginez gero, jaitsiera are handiagoa da, bizimoduaren igoera kontuan izanda. 1991n jaso genuenaren erdia ere ez dute balio oraingo laguntzek! 1989an hasi zen *Jakin* bi hilabetekari gisa. Bada, orduan baino ere gutxiago jasotzen dugu gaur.

1991 hartu ohi dugu guk erreferentzia errealea gisa. Izan ere, urte horretantxe hartu zuen *Jakin*-ek egungo formatoa eta itxura eta urte berean hartu zuen horretarakoxe sortu zen Jakinkizunak, S.L. enpresak bere gain aldizkariaren argitaraketa. Orduan eta gaur aldizkariaren oinarritzko datuak (eta ia-ia ñabardurak) berdin-berdinak dira. Dirulaguntzak ez, ordea.

1996ko dirulaguntzak direla eta, orri batzuk lehenago argitaratu dugu Kultura Sailak aldizkarien prentsaurrekoari egindako erantzuna. Espreski aipatzen du *Jakin* pasarte batean. Honela dio testualki:

Euskal Herri mailako bestelako aldizkarien kasuan (Bertsozaleak, *Elhuyar*, EKBren *Bat* Aldizkaria, *Jakin*, UEUren *Uztaro*, Euskal Idazleen Elkartearen *Hegats*, eta abar) ere 1995etik 1996ra bertartean % 40,2 igoera dute.

Ez da gure oraingo lana kasu hauek guztiak argitzea. Bai, ordea, *Jakin*-i dagokiona. Argi eta garbi esan behar dugu gure aldizkariari dagokionez, *Jakin*-ek ez duela igoerarik izan. Igoera ez baino jaitsiera izan dugu, 12,3 puntukoa. Garbi utzi nahi dugu jaitsieraren auzi hau, nahasketarik ez dadin egon. Eman ditugun hauexek dira egiazko zifra bakarrak. Ez dugu bestelako dirurik jaso Eusko Jaurlaritzatik, ez Kultura Sailetatik eta ez beste sailetatik.

Tamala da guretzat auzi-mauzi hauetan ibili beharra. Baina ezin dugu gure larritasuna izkutatu. 1994ko editorialean geniona gogoratu beharrean gaude atzera:

Politika honen arriskuzko joera da, ezarian-ezarian eta ia-ia ohar-kabea, itzuli ezineko egoera ekonomiko gaiztoan aurki daitezkeela aldizkariak. *Jakin* aurretik doa; atzetik datozke besteak. Ura pasa ondoren alferrik da urari eutsi nahi izatea.

Nahiago izan dugu lehen, eta askoz nahiago dugu orain, giro lasaiago batean planteatzea *Jakin*-i dagokion guztia eta, oro har, aldizkariei dagokiena. Zer hitz egin badago: aldizkarigintza-ren azterketa, aldizkarien lekua eta funtzioaren definizioa, diseinua, estrategia, autofinantzaketaren gaia, subentzioen sistema gainditzeko bideak. Mila aldiz nahiago dugu elkarlanaren filosofian asmatu etorkizuna. Zertan esanik ez da ez dela asmatu!